

ความชุก และ ปัจจัยเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคเอดส์ ในผู้ป่วยแผนกศัลยกรรม โรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ

โดย
นายแพทย์วิวัฒน์ พุทธวรรณไชย*

*อาจารย์ประจำคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต

โครงการวิจัย การตรวจหาผู้ติดเชื้อโรคเอดส์ในผู้ป่วยศัลยกรรม

ชื่อโครงการวิจัย การตรวจหาผู้ติดเชื้อโรคเอดส์ในผู้ป่วยศัลยกรรม
(Screening for HIV Antibody in Surgery patients)

ผู้ทำวิจัย นายแพทย์ วิวัฒน์ พุทธวรรณไชย
 นาง นงลักษณ์ พานิช
 นาย สมศักดิ์ ฟองสุภา

ที่ปรึกษา แพทย์หญิงสมบูรณ์ เกียรตินันทน์

ผู้สนับสนุนการวิจัย มูลนิธิเพื่อโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทราบถึงความชุกของผู้ที่ติดเชื้อโรคเอดส์ในบริเวณเขตที่ตั้งของโรงพยาบาลและบริเวณใกล้เคียง
2. เพื่อศึกษาถึงสาเหตุและปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการติดเชื้อโรคเอดส์ในผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล
3. เพื่อนำมาเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการจัดทำโครงการการป้องกันโรคเอดส์
4. เพื่อนำเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

หลักการและเหตุผล

“โรคเอดส์” เป็นโรคติดเชื้อ HIV เริ่มมีการรายงานครั้งแรกในสหรัฐอเมริกา เติ และแอฟริกา ต่อมาจึงแพร่ระบาดไปทั่วโลกอย่างรวดเร็ว ในปี พ.ศ. 2524 มีผู้ป่วยรายแรกที่รายงานในประเทศไทยซึ่งเป็นผู้ป่วยเดิมขึ้นเดินทางมาจากประเทศอื่น มาเสียชีวิตที่ประเทศไทย ปี พ.ศ. 2527 พบผู้ป่วยโรคเอดส์ ที่ติดเชื้อจากการให้เลือดที่ได้จากการรับบริจาค

การศึกษาในประเทศไทย พบว่าการระบาดของโรคติดเชื้อ HIV เริ่มแพร่กระจายตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา และผู้ติดเชื้อ HIV ในประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นพวก Heterosexual ต่างจากผู้ติดเชื้อทาง

อเมริกาหรือยุโรป ซึ่งเป็นพวก Homosexual

กลุ่มหญิงขายบริการทางเพศ เป็นกลุ่มแรกที่พบอัตราการติดเชื้อสูง เฉลี่ยทั่วประเทศประมาณร้อยละ 25 เนื่องจากความจำเป็นในการดำรงชีพ, การขาดความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการติดเชื้อ และการนิยมเที่ยวหญิงโสเภณีของชายไทย

ปี พ.ศ. 2536 อัตราการติดเชื้อเอดส์ที่สำรวจในชายไทยอายุ 21 ปี ที่ทำการคัดเลือกเป็นทหารเกณฑ์ พบว่าอัตราการติดเชื้อ พบประมาณร้อยละ 4 และพบอัตราการติดเชื้อลดลงมาจนถึงร้อยละ 2.5 ในปี พ.ศ. 2538

กลุ่มชายที่มาตรวจถามโรค จากรายงาน 50 จังหวัด สุ่มตรวจทั้งหมด 3,734 ราย พบว่ามีผู้ติดเชื้อเอดส์ 361 ราย โดยเฉลี่ยทั้งประเทศพบอัตราการติดเชื้อเอดส์ร้อยละ 8 แต่ในจังหวัดทางภาคเหนือพบสูงกว่าภาคอื่น ๆ คือ ประมาณร้อยละ 12

คาดว่าผู้ติดเชื้อเอดส์ในประเทศไทยที่ไม่มีอาการประมาณ 700,000 ราย และผู้ป่วยที่มีการของโรคเอดส์ ประมาณ 30,000 ราย ที่รายงานไปยังกระทรวงสาธารณสุข ในปี 2537-2538 แต่ในความเป็นจริงมีผู้ป่วยที่ไม่ได้รายงานอีก คาดว่ามีผู้ป่วยทั้งสิ้น 120,000 ราย

โรคเอดส์ เป็นโรคติดเชื้อที่ต่างจากโรคติดเชื้ออื่น เนื่องจากผู้ติดเชื้อมีระยะปลอดอาการนาน จนถึงปัจจุบัน ยังไม่มียาที่ใช้รักษาเฉพาะเจาะจง สำหรับโรคเอดส์ เชื้อเอดส์หรือ HIV มีความหลากหลายของ Subtype ทำให้เป็นปัญหาในการผลิตและพัฒนาวัคซีน การป้องกันการติดเชื้อน่าจะเป็นหนทางที่ดี แต่การป้องกันจะประสบผลสำเร็จต้องมีข้อมูลที่ใช้อ้างอิงในกลุ่มประชากรได้ เพื่อจะได้นำไปใช้ในการวางแผนการป้องกันโรคเอดส์ต่อไป

จังหวัดปทุมธานี อันเป็นที่ตั้งของโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกำลังมีการขยายตัวทางอุตสาหกรรมเป็นอันมาก, มีนิคมอุตสาหกรรมอยู่หลายแห่ง จึงทำให้ผู้คนจากต่างจังหวัดหลั่งไหลเข้ามาเป็นจำนวนมาก ความแออัด และความเป็นอยู่อย่างขาดระเบียบ เป็นเหตุทำให้การแพร่กระจายของโรคเอดส์เป็นไปอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นที่จะต้องร่วมมือกันจากทุกฝ่ายที่จะทำให้หันค้ำของมวลมนุษยชาติหยุดการแพร่กระจายลงได้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบอุบัติเหตของผู้ที่ติดเชื้อโรคเอดส์ในผู้ป่วยของแผนกศัลยกรรม โรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ
2. ทราบถึงปัจจัยเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการติดเชื้อโรคเอดส์ เพื่อนำไปใช้ในการให้สุศึกษา และป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์ต่อไป

วิธีการดำเนินงาน

ได้ทำการเจาะเลือดผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล แผนกศัลยกรรม และแผนก ศัลยกรรมออร์โธปิดิกส์ เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2533 โดยตั้งเป้าหมายไว้ว่าจะเจาะเลือดให้ครบจำนวนทั้งสิ้น 500 ราย ทั้งนี้ผู้ป่วยทุกรายที่ได้รับการเจาะเลือดจะต้องตอบคำถามที่ได้จัดเตรียมไว้สำหรับการวิจัยนี้โดยเฉพาะ

การกรอกแบบสอบถามและการถามคำถาม ดำเนินการโดยพยาบาลและผู้ช่วยพยาบาลประจำหอผู้ป่วย

ก่อนที่จะทำการถามคำถาม ผู้ป่วยทุกรายได้รับคำชี้แจงและคำอธิบายเพื่อให้เกิดความเข้าใจ และตอบคำถามตรงกับความเป็นจริง

การเจาะเลือด

ในขั้นแรก หลังได้รับเลือดผู้ป่วยแล้ว ได้ทำการตรวจหา HIV Antibody โดยใช้เทคนิคที่เรียกว่า Elisa ทำการตรวจหาเลือด ด้วยวิธีนี้ 2 ครั้ง ถ้าผลเลือดออกมา Positive จะทำการตรวจเลือดด้วยวิธี Gel Particle Agglutination (GPA) ถ้าผลเลือด Positive จะเก็บ Serum ไว้เพื่อส่งตรวจ วิธี Western - Blot ต่อไปทุกราย และในการทำวิจัยนี้ ผลเลือดที่ Positive จากการตรวจด้วยวิธี Western Blot ซึ่งก็ได้ผล Poitive เช่นเดียวกัน

วิเคราะห์ข้อมูล

ได้ทำการตรวจเลือดทั้งสิ้น 500 ราย

	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ผู้ป่วยทั้งหมด	500	100
ผู้ป่วยที่ติดเชื้อโรคเอดส์	7	1.4

จำแนกผู้ป่วยที่ติดเชื้อโรคเอดส์ ตามเพศ

ผู้ป่วยที่ติดเชื้อโรคเอดส์	จำนวน (ราย)
ผู้ชาย	6
ผู้หญิง	1

จำแนกผู้ป่วยที่ติดเชื้อโรคเอดส์ ตามลักษณะอาชีพ

อาชีพ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ทำงานในโรงงาน	4	57
รับจ้างทั่วไป	3	43
รับราชการ	-	-
ธุรกิจส่วนตัว	-	-
อื่น ๆ	-	-

สถานภาพสมรส	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
โสด	3	43
คู่	3	43
หย่า	1	14

อายุ (ปี)	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
20-29	5	71
30-39	3	29

ประวัติเคยได้รับการให้เลือด	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เคยได้	0	0
ไม่เคยได้	7	100

*ประวัติเคยเที่ยวหญิงโสเภณี	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เคย	6	100
ไม่เคย	0	0

หมายเหตุ เฉพาะผู้ป่วยชายที่ติดเชื้อโรคเอดส์

*ประวัติคู่มรสเที่ยวหญิงโสเภณี	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เคย	1	100

หมายเหตุ เฉพาะผู้ป่วยหญิง

ประวัติรักร่วมเพศ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เคยรักร่วมเพศ	3	43
ไม่เคย	4	57

ประวัติฉีดยาเสพติดเข้าทางเส้นเลือด	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เคย	0	0
ไม่เคย	7	100

ประวัติเคยต้องโทษจำคุก	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เคย	0	0
ไม่เคย	7	100

จากการเจาะเลือดในผู้ป่วยแผนกสัลยกรรม 500 ราย โดยไม่คำนึงถึงอาการหรือ สาเหตุที่ทำให้ผู้ป่วยต้อง มาโรงพยาบาล พบผู้ป่วยที่ติดเชื้อโรคเอดส์ 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.4 เพศชาย 6 ราย เพศหญิง 1 ราย
 ส่วนใหญ่มีอาชีพ ทำงานในโรงงาน (ร้อยละ 57)
 รองลงมา คือ รับจ้างทั่วไป (ร้อยละ 43)
 อาชีพอื่น ๆ ไม่พบผู้ติดเชื้อโรคเอดส์เลย

สถานภาพสมรส เป็นโสด 3 ราย (ร้อยละ 43)
 คู่ (แต่งงานแล้วและอยู่ด้วยกัน) 3 ราย (ร้อยละ 43)
 หย่า 1 ราย (ร้อยละ 14)
 อายุ ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 20-29 ปี (ร้อยละ 71)
 ที่เหลืออยู่ในช่วง 30-39 ปี (ร้อยละ 29)

ปัจจัยเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคเอดส์
 เทียวหญิงโสเภณี พบทั้ง 6 ราย ในผู้ป่วยชายที่ติดเชื้อโรคเอดส์คิดเป็น ร้อยละ 100
 คู่สมรสเที่ยวหญิงโสเภณี พบ 1 ราย ในผู้ป่วยหญิงที่ติดเชื้อโรคเอดส์คิดเป็น ร้อยละ 100
 รักร่วมเพศ พบในผู้ป่วยชาย 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 43
 สำหรับปัจจัยเสี่ยงอื่น ๆ เช่น ประวัติฉีดยาเสพติดเข้าเส้น ประวัติเคยได้รับการให้เลือด
 ประวัติเคยต้องโทษจำคุก ไม่พบในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

วิจารณ์

จากผลการตรวจเลือด จำนวน 500 ราย ส่วนใหญ่ของผู้ป่วยที่มาได้รับการรักษายังโรงพยาบาล ธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดปทุมธานี (ร้อยละ 74)

อาชีพ ส่วนใหญ่มีอาชีพทำงานในโรงงาน (ร้อยละ 57) ทั้งนี้ เนื่องจากตำแหน่งที่ตั้งของโรงพยาบาล อยู่ใกล้กับนิคมอุตสาหกรรม ซึ่งมีโรงงานอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก

ช่วงอายุ ที่มาได้รับการรักษามากที่สุด คือ ช่วง 20-29 ปี (ร้อยละ 71) เนื่องจากเป็นช่วงอายุของวัยทำงาน ซึ่งต้องเดินทางบ่อยโอกาสเกิดอุบัติเหตุจึงเกิดได้บ่อยกว่าช่วงอายุอื่น ทั้งจากอุบัติเหตุจากการทำงานในโรงงาน และอุบัติเหตุทางรถยนต์

ปัจจัยเสี่ยงของการติดเชื้อโรคเอดส์ ส่วนใหญ่มาจากการเที่ยวหญิงโสเภณี โดยมิได้ป้องกันตัวโดยใช้ถุงยางอนามัย จะสังเกตเห็นได้ว่า การนิยมเที่ยวหญิงโสเภณียังพบได้ทั้งในกลุ่มชายที่ยังโสด และกลุ่มชายที่แต่งงานแล้ว

ผู้ป่วยหญิง 1 รายที่ติดเชื้อเอดส์ ก็ให้ประวัติว่า สามีชอบเที่ยวหญิงโสเภณี จึงคาดว่าผู้ป่วยหญิงที่ติดเชื้อเอดส์ได้รับเชื้อมาจากสามี

ปัจจัยเสี่ยงจากการได้รับเชื้อจากการให้เลือด ไม่พบในการศึกษาวิจัยนี้ เนื่องจากเลือดที่ได้รับบริจาคที่โรงพยาบาลธรรมศาสตร์ จะต้องทำการตรวจเพื่อให้แน่ใจว่าปราศจากเชื้อโรคเอดส์ทุกถุง